

Spookagtige Seisoen Stories

Die Avontuur van
die Duitse
Student

Washington Irving

Op 'n stormagtige nag, in die onstuimige tye van die Franse Rewolusie, het 'n jong Duitser laat in die aand deur die ou deel van Parys teruggekeer na sy woonplek. Weerlig het deur die lug geflits, en die harde donderslae het deur die hoë, nou strate gerol – maar ek moet jou eers iets vertel van hierdie jong Duitser.

Gottfried Wolfgang was 'n jong man uit 'n goeie familie. Hy het 'n geruime tyd in Göttingen gestudeer, maar omdat hy 'n dromerige en entoesiastiese geaardheid gehad het, het hy hom verlore laat raak in daardie wilde en spekulatiewe leerstellings wat so Duitse studente dikwels verwar het. Sy afsonderlike lewe, sy intense toewyding en die eienaardige aard van sy studies het 'n uitwerking gehad op beide gees en liggaam.

Sy gesondheid het agteruitgegaan; sy verbeelding het siek geword. Hy het homself oorgegee aan verbeeldingryke bespiegeling oor geestelike wesens, totdat hy, soos Swedenborg, 'n ideale wêreld van sy eie rondom hom geskep het. Hy het die idee aangeneem — ek weet nie hoekom nie — dat daar 'n bose invloed oor hom hang; 'n bose gees of geesdrif wat daarop uit is om hom te verlei en sy ondergang te verseker. Só 'n gedagte, wat op sy somber geaardheid inwerk, het die treurigste gevolge gehad.

Hy het uitgeput en mismoedig geword. Sy vriende het die geestesiekte wat aan hom geknaag het, raakgesien en besluit dat die beste geneesmiddel 'n verandering van omgewing sou wees; daarom is hy gestuur om sy studies te voltooi te midde van die prag en vrolikheid van Parys.

Wolfgang het in Parys aangekom toe die rewolusie uitgebreek het. Aanvanklik het die volkswaansin sy entoesiastiese gees meegesleur, en hy was betower deur die politieke en filosofiese teorieë van die tyd; maar die bloedige tonele wat gevolg het, het sy gevoelige aard diep geskok, hom met die samelewing en die wêreld laat walging kry, en hom meer as ooit tevore 'n kluisenaar gemaak. Hy het hom afgesonder in 'n eensame woonstel in die Quartier Latin, die studentegebied van Parys.

Daar, in 'n somber straat nie ver van die kloostermure van die Sorbonne nie, het hy sy geliefde bespiegeling voortgesit. Soms het hy ure aaneen in die groot biblioteke van Parys deurgebring — daardie katakombes van afgestorwe skrywers — waar hy tussen hope stoffige en verouderde werke rondgesnuffel het op soek na voedsel vir sy ongesonde honger. Hy was, in 'n sekere sin, 'n literêre spook, wat hom gevoed het in die grafkelder van verweer en vergete letterkunde.

Hoewel Wolfgang teruggetrokke en eensaam was, het hy 'n vurige temperament gehad, maar vir 'n tyd lank het dit slegs in sy verbeelding uiting gevind. Hy was te skaam en te onervare in die wêreld om enige toenadering tot die skone geslag te maak, maar hy was 'n bewonderaar van vroulike skoonheid, en in sy eensame kamer het hy dikwels in dromerye verval oor die gesigte en gestaltes wat hy gesien het. Sy verbeelding het dié beelde versier met 'n skoonheid wat die werklikheid ver oortref het.

Terwyl sy gemoed in hierdie opgewekte en verhewe toestand was, het 'n droom 'n buitengewone uitwerking op hom gehad. Dit was die gesig van 'n vrou van onbeskryflike skoonheid. Die indruk wat dit op hom gemaak het, was so sterk dat hy weer en weer daarvan gedroom het.

Dit het sy gedagtes bedags geteister en sy drome snags — kortom, hy het hartstogtelik verlief geraak op hierdie skadubeeld uit 'n droom. Dit het so lank geduur dat dit een van daardie vasgesteekte idees geword het wat die gemoed van somber mense agtervolg, en wat soms as waansin beskou word.

So was Gottfried Wolfgang, en so was sy situasie in die tyd waarvan ek vertel. Hy was laat op 'n stormagtige nag oppad huis toe, deur sommige van die ou en somber strate van die Marais, die antieke deel van Parys. Die harde donderslae het tussen die hoë huise van die nou strate weerklink. Hy het by die Place de Grève aangekom — die plein waar openbare teregstellings by die ou Hôtel de Ville plaasgevind het — en waar weerligstrale flikkerende lig oor die oop ruimte voor hom gewerp het.

Terwyl Wolfgang die plein oorgesteek het, het hy met afgryse terug geskrik toe hy besef hy is naby die guillotine. Dit was in die hoogbloei van die Regering van Terreur, toe hierdie verskriklike werktuig van die dood altyd gereed gestaan het, en sy skavot voortdurend deurweek was met die bloed van die deugsames en die dapperes. Daardie selfde dag was dit aktief gebruik in die werk van bloedvergieting, en daar het dit nou gestaan — donker en dreigend — te midde van 'n stille en slapende stad, wagens op nuwe slagoffers.

Wolfgang se hart het omgeslaan van walging, en hy het bewend van die verskriklike werktuig af weggedraai, toe hy skielik 'n skaduryke gestalte gewaar — ineengehurk by die voet van die trappe wat na die skavot lei. 'n Reeks helder weerligflitse het die toneel duideliker verlig. Dit was 'n vrouefiguur, in swart geklee. Sy het op een van die onderste trappe van die skavot gesit, vorentoe geleun, haar gesig in haar hande begrawe; haar lang, deurmekaar hare het tot op die grond gehang en was deurdrenk van die reën wat in strome geval het.

Wolfgang het stilgestaan. Daar was iets ontsagwekkends in hierdie eensame toonbeeld van smart. Die vrou het die voorkoms gehad van iemand van 'n hoër stand. Hy het geweet dat hierdie tye vol wisselvalligheid was, en dat menige pragtige hoof, wat eens op sagte kussings gerus het, nou haweloos rondgeswerf het. Miskien was sy 'n treurende siel wat deur die verskriklike byl tot eensaamheid en verlatenheid gebring is — iemand wat hier gesit het, met 'n gebroke hart, op die oewer van die bestaan, vanwaar alles wat haar lief en dierbaar was, in die ewigheid weggeslinger is.

Hy het nader gestap en haar in 'n toon van meegevoel aangespreek. Sy het haar kop opgelig en met wilde oë na hom gestaar. Tot sy groot verbasing het hy, in die helder glans van die weerlig, die gesig gesien wat hom in sy drome agtervolg het. Dit was bleek en bedroef, maar van 'n betowerende skoonheid.

Bevend van hewige en teenstrydige emosies het Wolfgang haar weer aangespreek. Hy het iets gesê oor haar blootstelling aan so 'n laat uur van die nag en aan die woede van so 'n storm, en aangebied om haar na haar vriende te neem. Sy het na die guillotine gewys met 'n gebaar van verskriklike betekenis.

“Ek het geen vriend op aarde nie!” sê sy.

“Maar jy het tog ’n huis,” sê Wolfgang.

“Ja — in die graf!”

Die student se hart het gesmelt by die woorde.

“Indien ’n vreemdeling dit durf waag om ’n aanbod te maak,” sê hy, “sonder die gevaar om misverstaan te word, sou ek my nederige woning as skuilplek aanbied — en myself as ’n toegewyde vriend. Ek is self sonder vriende in Parys, ’n vreemdeling in hierdie stad, en ek sou liever opgeoffer word as om toe te laat dat enige leed of vernedering jou tref.”

Hy het haar wankelende treë ondersteun oor die Pont Neuf, verby die plek waar die standbeeld van Hendrik IV deur die volk omvergewerp is. Die storm het bedaar, en die donder het in die verte gerommel. Die hele Parys was stil; daardie groot vulkaan van menslike hartstog het vir 'n rukkie gesluimer om nuwe krag te versamel vir die volgende dag se uitbarsting. Die student het sy beskermeling deur die ou strate van die Quartier Latin gelei, langs die dowwe mure van die Sorbonne, tot by die groot, vaal hotel waar hy gewoon het. Die ou portier wat hulle ingelaat het, het met verbasing gestaar na die ongewone gesig van die droefgeestigheid Wolfgang — vergesel deur 'n vroulike metgesel.

Toe hy sy woonstel binnegaan, het die student vir die eerste keer skaam gekry oor die eenvoud en onversierde toestand van sy vertrek. Hy het slegs één kamer gehad — 'n ouwêreldse salon — swaar uitgekerf en fantasties gemeubileer met die oorblyfsels van vroeëre prag, want dit was een van daardie hotelle in die omgewing van die Luxembourgpaleis wat eens aan die adel behoort het. Die kamer was volgepak met boeke en papiere, en al die gewone gereedskap van 'n student; sy bed het in 'n nis aan die een kant van die vertrek gestaan.

Toe die ligte in gebring is en Wolfgang 'n beter kans gekry het om die vreemdelinge te beskou, was hy meer betower as ooit deur haar skoonheid. Haar gesig was bleek, maar van 'n verblindende reinheid, omraam deur 'n oorvloed van pikswart hare wat in sagte versameling om haar gehang het. Haar oë was groot en glansend, met 'n eienaardige uitdrukking wat byna aan waansin gegrens het.

Sover haar swart rok haar gestalte sigbaar gemaak het, was dit van volmaakte simmetrie. Haar hele voorkoms was uifers treffend, alhoewel sy in die eenvoudigste styl geklee was. Die enigste versiering wat sy gedra het, was 'n breë swart lint om haar nek, vasgemaak met diamante.

Nou het die student se verwarring begin — wat moes hy doen met hierdie hulpelose wese wat so onverwags onder sy beskerming gekom het.

Hy het daaraan gedink om sy kamer aan haar oor te laat en elders vir homself skuiling te soek. Tog was hy só betower deur haar bekoring, daar was só 'n magiese invloed oor sy gedagtes en sintuie, dat hy hom eenvoudig nie van haar teenwoordigheid kon losruk nie. Haar houding was ook vreemd en onverklaarbaar — sy het nie weer van die guillotine gepraat nie.

Haar droefheid het begin bedaar. Die student se aandag en sorg het eers haar vertrouwe gewen en toe, so te oordeel, ook haar hart. Sy was duidelik 'n entoesias soos hyself — en entoesiaste verstaan mekaar gou.

In die verblinding van die oomblik het Wolfgang sy liefde vir haar bely. Hy het haar die verhaal vertel van sy geheimsinnige droom, en hoe sy reeds sy hart besit het voordat hy haar ooit gesien het. Sy was duidelik diep geraak deur sy vertelling en het erken dat sy 'n ewe onverklaarbare drang na hom gevoel het. Dit was 'n tyd van wilde teorieë en roekelose dade — ou vooroordele en bygelowe is opsy geskuif; alles het onder die heerskappy van die Godin van die Rede geval.

In die verblinding van die oomblik het Wolfgang sy hartstog vir haar bely. Hy het haar die verhaal vertel van sy geheimsinnige droom, en hoe sy reeds sy hart besit het voordat hy haar ooit in werklikheid gesien het. Sy was duidelik vreemd aangegryp deur sy verhaal en het erken dat sy ook 'n onverklaarbare aantrekkingskrag teenoor hom gevoel het. Dit was 'n tyd van wilde teorieë en onverskrokke dade — ou vooroordele en bygelowe is afgeskaf; alles het onder die heerskappy van die Godin van die Rede geval.

Onder die ander “rommel” van die ou tye is die vorme en seremonies van die huwelik begin beskou as oorbodige bande vir eerbare siele. Sosiale ooreenkomste was die mode van die dag. Wolfgang was veel te groot ’n teoretikus om nie deur die liberale leerstellings van sy tyd beïnvloed te word nie.

“Waarom moet ons skei?” het hy gesê. “Ons harte is verenig; in die oog van rede en eer is ons reeds een. Watter behoefte is daar aan aardse vorme om verhewe siele aan mekaar te bind?”

Die vreemdelinge het met ontroering geluister; dit was duidelik dat sy haar denke by dieselfde “skool van verligting” gevorm het.

“Jy het geen huis of familie nie,” het hy voortgegaan. “Laat ek alles vir jou wees — of eerder, laat ons alles vir mekaar wees. As ’n vorm nodig is, sal die vorm waargeneem word — hier is my hand. Ek verbind myself aan jou vir altyd.”

“Vir altyd?” het die vreemdelinge plegtig gevra.

“Vir altyd!” het Wolfgang herhaal.

Sy het sy uitgestrekte hand vasgegryp.

“Dan is ek joune,” het sy gefluister — en teen sy bors neergesak.

Die volgende oggend het die student sy bruid laat slaap en vroeg uitgegaan om 'n groter woonplek te soek wat beter by sy nuwe omstandighede sou pas. Toe hy terugkeer, het hy die vreemdelinge aangetref waar sy gelê het met haar kop oor die bedrand hangend en een arm slap daaroor gegooi. Hy het met haar gepraat, maar geen antwoord gekry nie. Hy het nader gestap om haar uit haar ongemaklike houding te wek. Toe hy haar hand vat, was dit koud — geen polsslag nie; haar gesig was bleek en aaklig. Kortom, sy was 'n lyk.

Verskrik en in paniek het hy die hele huis op hol gehad. 'n Toneel van chaos het gevolg. Die polisie is ontbied, en toe die beampte die kamer binnekom, het hy teruggeskrik toe hy die lyk sien.

“Hoe het hierdie vrou hier gekom?” het hy uitgeroep.

“Hierdie vrou?” het die beampte uitroepend gesê. “Sy is gister onthoof!”

Hy het vorentoe gestap, die swart lint om die nek van die lyk losgemaak — en die kop het op die vloer gerol!

Die student het in waansin uitgebars. “Die duiwel! Die duiwel het besit van my geneem!” het hy geskree. “Ek is vir ewig verlore!”

Hulle het probeer om hom te kalmeer, maar tevergeefs. Hy was oortuig dat ’n bose gees die dooie liggaam weer lewend gemaak het om hom te verlei en te vernietig. Hy het sy verstand verloor — en is later in ’n gestig dood.

THINK
DIGITAL ACADEMY

